

dr hab. Marek Kopyściański,
Katedra Prawa Finansowego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytetu Wrocławskiego

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgra Kamila Majewskiego
„Compliance i status zgodności w instytucjach bankowych – funkcje i sposób realizacji”
Katowice 2024 r., str. 242**

1. Uwagi dotyczące wyboru tematu, celu badawczego i metody rozprawy

Przedmiotem recenzowanej rozprawy doktorskiej są zagadnienia z zakresu compliance w instytucjach bankowych, a także statusu zgodności, wraz z zagadnieniami funkcji jakie realizują te instytucje oraz sposobów, w ramach których to czynią.

Wybór tematu Doktorant uzasadnił, przede wszystkim brakiem w literaturze przedmiotu kompleksowego opracowania tytułowego zagadnienia. Ponadto Doktorant wskazał, że konieczne było dokonanie wieloaspektowej oceny skutków prawnych, jakie wynikają z stosowania wprowadzonych unormowań, zarówno w odniesieniu do całego systemu bankowego, jak i poszczególnych banków.

Z takim uzasadnieniem wyboru tematu należy się w pełni zgodzić. W istocie bowiem tak ujęte zagadnienia związane z omówioną w rozprawie doktorskiej tematyką jak uczynił to Doktorant nie spotkały się z tak wnikliwym opracowaniem. Tym samym już sama dbałość o wypełnienie tej luki musi spotkać się z jednoznaczną aprobatą.

Pewne kontrowersje mogą być związane z zastosowaniem już w samym tytule pracy określenia „instytucje bankowe”, które to pojęcia nie ma charakteru normatywnego i nie jest używane ani przez legislatora unijnego, ani też przez polskiego ustawodawcę. W badaniach naukowych opartych o analizę obowiązujących regulacji prawnych taki zabieg może uchodzić

za niewłaściwy. Niezależnie jednak od ewentualnych wątpliwości w tej materii autora niniejszej recenzji należy wyraźnie podkreślić, że już na samym wstępie Doktorant dojrzałe i przekonująco wyjaśnił, że używa określenia „instytucja bankowa” dla uwypuklenia postrzegania banku jako przedsiębiorstwa funkcjonującego w otoczeniu rynkowym. Samo zaś pojęcie ma stanowić szczególny rodzaj kompozytu używanego w prawie unijnym terminu „instytucja kredytowa” oraz stosowanego w polskim prawie określenia „bank”.

Doktorant we wstępie do pracy sformułował następujące cele badawcze, zaznaczając, że każdy z nich został odniesiony do przepisów prawa powszechnie obowiązującego, jak i obowiązujących rekomendacji KNF:

- a) ocena kompletności przyjętych rozwiązań;
- b) ocena spójności stworzonego systemu;
- c) ocena systemu w perspektywie zadań, jakie wyznaczono dla jego funkcjonowania;
- d) ocena efektywności i skuteczności przyjętych rozwiązań.

Wszystkie cele badawcze poddane zostały ocenie z różnych punktów widzenia, przy czym sam sposób sformułowania celów prowadzonych badań należy uznać za właściwy, a jednocześnie ułatwiający transparentne prowadzenie tychże badań.

W dalszej części Autor sformułował następujące hipotezy (a w zasadzie tezy) badawcze:

1. rozwiązania przyjęte w przepisach prawa powszechnie obowiązującego oraz rekomendacjach KNF w zakresie funkcji compliance rozumianej szeroko, tj. obejmującej zarówno proces zarządzania ryzykiem braku zgodności, jak i przypisane zadania w ramach funkcji kontroli tworzą wewnętrznie spójny system;

2. w obecnym stanie prawnym poszczególne rozwiązania zostały określone na właściwym poziomie, tj. stały się przedmiotem aktu właściwej rangi i jednocześnie akty niższego rzędu konsekwentnie rozwijają unormowania zamieszczone w aktach wyższego rzędu;

3. przyjęte rozwiązania prawne są skuteczne i efektywne w perspektywie celó, dla których zostały wprowadzone.

Z uwagi na charakter dokonywanej analizy Autor przyjął jako podstawowe metody badawcze **metodę dogmatyczno-prawną**, w tym analizę i ocenę logiczno-językową oraz metodę teoretyczną. Uzupełniająco posłużono się również metodą empiryczną, z wykorzystaniem, jak wskazuje to Autor, dotychczasowego dorobku judykatury. Przyjęte metody wzajemnie się w pracy uzupełniają, co zwiększa jej walor jako pracy naukowej.

W pracy wykorzystano także orzecznictwo sądowe, w zakresie niezbędnym do formułowania wniosków, a w konsekwencji zrealizowania celu badawczego. Materia, którą poddano badaniu w ramach rozprawy doktorskiej uzasadniała selektywne podejście do dorobku orzecznictwa, z doбором najbardziej reprezentatywnych orzeczeń.

Biorąc pod uwagę wymogi stawiane rozprawom doktorskim, zarówno cele badawcze rozprawy, hipotezy (a w zasadzie tezy) badawcze, jak i przedstawioną metodykę badań, należy uznać za poprawnie sformułowane oraz dobrane. Tworzą one łącznie zwartą teoretycznie i empirycznie poprawną formułę naukową, która pozwoliła Autorowi wykazać się niezbędną wiedzą teoretyczną i znajomością warsztatu badawczego.

Recenzowana praca doktorska zawiera stan prawny obowiązujący na dzień 1 marca 2024 r.

2. Układ i język rozprawy

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów i zakończenia, w którym zawarte zostały wnioski z przeprowadzonych badań. W końcowej części pracy znajdują się następujące wykazy: wykaz literatury, wykaz aktów prawnych UE, wykaz aktów prawa krajowego, wykaz orzeczeń sądowych, wykaz innych źródeł. Wykaz skrótów znajduje się na początku pracy.

Znaczącą zaletą konstrukcji pracy, wpływającą istotnie na zachowanie przejrzystości prowadzonych rozważań, jest opatrzenie poszczególnych rozdziałów podsumowaniami, mającymi charakter uwag końcowych do poszczególnych rozdziałów. Przedstawianie w rozprawie doktorskiej podsumowań poszczególnych rozdziałów ułatwia formułowanie ocen dotyczących poszczególnych fragmentów rozprawy. Wpływa też pozytywnie na przejrzystość rozważań i śledzenie ich toku, a samemu Autorowi ułatwiło zapewne sformułowanie zakończenia pracy i przygotowanie wniosków *stricte* końcowych.

Uszeregowanie rozdziałów jest nie tylko prawidłowe, ale w kontekście postawionego celu badawczego jak najbardziej właściwe i zarazem przydatne w prowadzeniu badań zmierzających do zrealizowania celów badawczych zaprezentowanych we wstępie pracy, na stronie 11. Ponadto podział treści jest logiczny i czytelny. Umożliwia dokładne podążanie czytelnika za tokiem myśli Autora. W rezultacie należy uznać, że przyjęty układ pracy, porządkując przebieg prowadzonych rozważań, zapewnia swobodę w lekturze opracowania.

Pan mgr Kamil Majewski zapoznał się rzetelnie z literaturą przedmiotu, właściwie selekcjonując dzieła mające najistotniejsze znaczenie w badanym dorobku myśli prawniczej. Wykaz cytowanej literatury obejmuje 191 pozycji wydanych drukiem, w tym również pozycje obcojęzyczne.

W rozprawie wykorzystano również **orzecznictwo sądowe, w tym 1. orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, 1. orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, 23 orzeczenia Sądu Najwyższego, 9 orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego, 23 orzeczenia Wojewódzkich Sądów Administracyjnych, 12 orzeczeń Sądów Apelacyjnych.**

Autor umiejętnie posługuje się językiem prawniczym. W pracy występują nieliczne błędy literowe, czy interpunkcyjne, których nie wykazano w recenzji, z uwagi na brak znaczenia dla ogólnej oceny pracy.

3. Treść i wnioski rozprawy

Przechodząc do oceny wartości treści zawartych w recenzowanej rozprawie należy podkreślić, że praca przedstawia poważny poziom merytoryczny, a rozważania Doktoranta cechuje klarowność i precyzja w formułowaniu twierdzeń i wniosków. Autor podejmuje też polemikę z poglądami doktryny i judykatury, nie obawiając się przedstawić własnej oceny. Warto także podnieść, że czyni to w sposób zasługujący na aprobatę, rzetelnie i z dużą kulturą, okazując tym samym szacunek dla odmiennych stanowisk, które zajęli inni przedstawiciele doktryny.

Recenzowana rozprawa, jak już wskazano, składa się ze wstępu, czterech merytorycznie powiązanych ze sobą rozdziałów i zakończenia zawierającego istotne wnioski. Część podstawowa pracy zawiera 212 stron.

Tematyka podjęta w rozprawie doktorskiej należy do niezwykle aktualnych i ważnych problemów prawnych. Ze względu na badawczy charakter pracy, a w szczególności przeprowadzenie skrupulatnej analizy zagadnień związanych z compliance i statusem zgodności w instytucjach bankowych, a wreszcie ze względu na ciekawe wnioski, dysertacja stanowi istotny wkład w naukę prawa bankowego. Tematyka recenzowanej rozprawy doktorskiej została podjęta w sposób odpowiedni, dobrze dobrana i prawidłowo sformułowana, co niewątpliwie pozwoliło na realizację wymogów stawianych rozprawom doktorskim.

We wstępie rozprawy Autor zawarł najważniejsze informacje **dotyczące celów badawczych i hipotez badawczych**. Określił także zakres materiału badawczego oraz informacje o strukturze i treści pracy. W sposób zwięzły **przedstawił przedmiot badań** poszczególnych rozdziałów oraz przyjęte w pracy metody badawcze.

W ramach pierwszego rozdziału Doktorant dokonał w istocie wprowadzenia do pracy, koncentrując się na ustaleniach odnośnie statusu prawnego banku. Omówiono w nim takie zagadnienia jak np. legalna definicja banku, rodzaje banków, biorąc pod uwagę podział z uwagi na formę organizacyjno-prawną, a także podstawy prawne działalności bankowej. W rozdziale tym Autor zwrócił też uwagę na szczególne znaczenie nadzoru sprawowanego przez wyspecjalizowany organ. Rozważania zawarte w rozdziale pierwszym mają w istocie porządkujący charakter i nie zawierają w zasadzie przełomowych ustaleń, niemniej jednak niewątpliwie był to świadomy zabieg Doktoranta. Rozdział pierwszy, jak wynika z lektury całości, miał służyć omówieniu podstawowych zagadnień i zrozumieniu czym jest bank jako instytucja prowadząca podstawową działalność gospodarczą w oparciu o powierzane środki. Tym samym Autor na tle pierwszego rozdziału, biorąc pod uwagę tytułową problematykę, wyjaśnił szczególne znaczenie ryzyk związanych z działalnością bankową, które odnoszą się nie tylko do samego przedsiębiorcy, lecz także do podmiotów trzecich, które bankom powierzają swoje środki. Taka optyka determinuje specyficzne reguły w zakresie zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

Zawarte w rozdziale drugim rozważania koncentrują się z kolei na wewnętrznej organizacji banku, która ukształtowana została poprzez przepisy prawa powszechnie obowiązującego, z tym zastrzeżeń, że, o ile nie stoi to w sprzeczności z prawem, możliwe jest kształtowanie wewnętrznej organizacji banku poprzez postanowienia statutowe. Autor poświęcił część rozważań na zwrócenie uwagi na kompetencje Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie wpływania na ostateczny kształt statutu, tak aby zapewnione było konstruowanie wewnętrznej organizacji banku z przyjętymi w aktach prawnych unormowaniami. Dodatkowo Doktorant słusznie podkreślił znaczenie ładu korporacyjnego, w szczególności relacji zachodzących pomiędzy radą nadzorczą a zarządem, dla dokonania prawidłowej oceny właściwego funkcjonowania systemów zarządzania ryzykiem oraz kontroli wewnętrznej w przedsiębiorstwie bankowym. W rozdziale drugim wskazano ponadto, że brak jest unormowań o charakterze powszechnie obowiązującym, które determinowałyby występowanie określonych jednostek składających się na strukturę organizacyjną banku (oczywiście poza ustawowo określonymi organami banku). Autor słusznie zauważa, że zgodnie z zasadą swobody działalności gospodarczej banki mają prawo swobodnie kształtować swoją wewnętrzną strukturę organizacyjną. To zaś nie pozostaje bez wpływu, co wykazano trafnie w dalszych rozdziałach, na konstruowanie wewnętrznych reguł w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym określania zadań dla komórek ds. zgodności w banku. Rozważania zawarte w rozdziale drugim pozwoliły Autorowi płynnie przejść do dwóch kolejnych, kluczowych z uwagi na tytułowe zagadnienie, rozdziałów.

Z punktu widzenia tematu pracy rudymenarne znaczenie mają rozważania zawarte w rozdziałach trzecim i czwartym. W rozdziałach tych poddano bowiem analizie zasadnicze z punktu widzenia tematu pracy i celów badawczych zagadnienia, tj. zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej banku oraz statusu i zadań komórki ds. zgodności w banku.

W rozdziale trzecim Doktorant poddał szczegółowej analizie i ocenie zagadnienia związane z regulacją prawną w zakresie zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej banku. W swoich rozważaniach Autor zwrócił w pierwszej kolejności uwagę, że ryzyko jest nieuniknionym elementem działalności gospodarczej w ogóle, a tym samym jest nieodłącznym elementem działalności bankowej. Specyfika działalności bankowej, której istotą jest wykonywanie czynności obciążających ryzykiem środki powierzone pod jakimkolwiek tytułem zwrotnym, nakazuje jednak upatrywać różne zagrożenia dla działalności banku w zależności od rodzajów ryzyka. W konsekwencji Doktorant umiejętnie scharakteryzował najistotniejsze

ryzyka towarzyszące działalności bankowej, przy czym najdogłębszej analizie poddane zostało ryzyko braku zgodności. Trafnie bowiem uznano, że ryzyko skutków nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych w procesach funkcjonujących w banku ma krytyczne znaczenie z perspektywy prowadzonej przez bank działalności. Na tle rozważań zawartych w rozdziale trzecim Autor dochodzi do wniosku, który należy podzielić, że należy sformułować postulat konieczności zapewnienia spójności pomiędzy rekomendacjami KNF a krajowymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Rozważania zawarte w rozdziale czwartym koncentrują się z kolei na wnikliwych badaniach dotyczących statusu i zadań komórki do spraw zgodności w banku. W rozdziale tym przedstawiono jej usytuowanie w strukturze organizacyjnej banku, a także zadania oraz szczególny status i kompetencje osoby kierującej taką komórką oraz osób w niej zatrudnionych. Autor trafnie wskazał na obszary działalności banku szczególnie istotne z punktu widzenia zadań realizowanych przez komórkę do spraw zgodności, tzn.:

- a) prowadzenie rachunków bankowych;
- b) wykonywanie usług płatniczych;
- c) prowadzenie działalności depozytowej;
- d) udzielanie i spłatę kredytów;
- e) obrót instrumentami finansowymi;
- f) minimalizowanie procedury prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu;
- g) zarządzanie ryzykiem innym niż ryzyko braku zgodności;
- h) bezpieczeństwo i cyberbezpieczeństwo;
- i) ochrona danych osobowych;
- j) przeciwdziałanie i zarządzanie konfliktami interesów;
- k) bancassurance.

Autor słusznie zauważa, że przepisy powszechnie obowiązującego prawa nie wskazują obszarów, które należałoby uznać za istotne z punktu widzenia działalności komórki do spraw zgodności. Natomiast Rekomendacja H KNF także nie wprowadza takich obszarów, niemniej jednak zawiera postanowienia, z których taki katalog można rekonstruować. Stąd też, jak zaznacza Doktorant, postuluje się, aby działalność komórki ds. zgodności, obejmującą realizację zadań w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz systemu kontroli

wewnętrznej, w tym niezależne monitorowanie odnosić do obszarów ww., jako obszarów istotnych zarówno ze względu na aspekty wewnętrzne, jak i zewnętrzne banku.

Z tak poczynionymi uwagami i ustaleniami należy się zgodzić, tym bardziej, że oparte są one o szczegółowo, a wręcz drobiazgowo przeprowadzane badanie instytucji compliance i statusu zgodności.

Przeprowadzona w recenzowanej rozprawie doktorskiej analiza doprowadziła Doktoranta do sformułowania w zakończeniu pracy istotnych wniosków, stanowiących odpowiedź na następujące pytania:

- 1) czy przyjęte rozwiązania są kompletne?;
- 2) czy stworzony system jest spójny?;
- 3) czy stworzony system realizuje cele, jakie wyznaczono dla jego funkcjonowania?;
- 4) czy przyjęte rozwiązania są efektywne i skuteczne?

Doktorant trafnie uznał, że przyjęte rozwiązania nie są kompletne, wskazując na potrzebę uporządkowania treści poszczególnych aktów. W jego ocenie powinno to się odbyć poprzez uprzednią gradację poszczególnych elementów, a następnie wdrożenia, w odpowiednim zakresie, procesu legislacyjnego. Ponadto w zakończeniu stwierdzono, obok braku kompletności rozwiązań także ich niespójność, co szczegółowo zostało przez Autora wykazane. Niezależnie od powyższego zawarto bardzo ciekawe uwagi odnośnie realizowania celów w ramach stworzonego systemu, a także efektywności i skuteczności przyjętych rozwiązań.

W zakończeniu sformułowano także szereg cennych wniosków szczegółowych, znajdujących swoje podstawy w ustaleniach poczynionych w poszczególnych rozdziałach. Najczęściej stanowią one zresztą syntetyczne ujęcie konkluzji zawartych w podsumowaniach do poszczególnych rozdziałów. **Co jednak najistotniejsze zawarte w zakończeniu wnioski potwierdzają jednoznacznie zrealizowanie postawionego we wstępie celu badawczego, a wysoki poziom naukowy, w jakim uczynił to Doktorant, pozwala na sformułowanie tezy o dużej dojrzałości naukowej.**

Zważywszy na wszystkie ustalenia i uwagi poczynione powyżej należy raz jeszcze podkreślić, że w recenzowanej dysertacji w sposób bardzo rzetelny i kompleksowy zostały przedstawione pytania oraz próby odpowiedzi na te pytania wynikające z potrzeby usystematyzowania wątpliwości interpretacyjnych występujących w ramach analizowanych instytucji. Doktorant dowiódł, że posiada pełną, wysoko ocenioną, umiejętność formułowania celu badawczego i pytań badawczych, a także weryfikacji postawionych hipotez. Wykonane przez Autora badania i ich opracowanie jest jak najbardziej właściwe i świadczy o dużej dojrzałości naukowej Doktoranta jak i o bardzo dobrej znajomości literatury, a także orzecznictwa. Dysertacja imponuje szerokością spojrzenia oraz jakością stawianych tez i wniosków.

W zakończeniu pracy dokonano **trafnych uogólnień**. Konkretyzuje ono w postaci wniosków **tezy zawarte w pracy**. Stanowi także potwierdzenie, że **postawione hipotezy, były merytorycznie zasadne**. Konkluzje zawarte w zakończeniu nie pozostawiają żadnych wątpliwości, że cele, jakie Autor sobie postawił zostały w pełni osiągnięte.

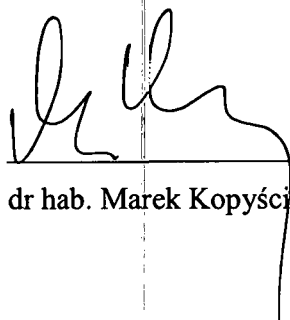
W zakończeniu jeszcze raz należy zauważyć, że rozprawa mgr. Kamila Majewskiego jest oparta **o bardzo dobrą znajomość literatury i orzecznictwa. Doktorant zaprezentował również bardzo solidny warsztat naukowy. Na uwagę zasługuje bardzo szerokie spojrzenie na problematykę compliance i statusu zgodności w instytucjach bankowych.** Jednocześnie Autor przedstawia **własne stanowisko w jasny i konsekwentny sposób, umiejętnie wspierając je od strony teoretycznej i pozytywno-prawnej**. Dodatkowa wartość rozprawy płynie z **aktualności licznych problemów poruszonych w ramach recenzowanej rozprawy**. W ocenie sporządzającego niniejszą recenzję zasadne wydaje się zgłoszenie wniosku o opublikowanie tej pracy.

4. Konkluzja

Doktorant wykazał się bardzo dobrą znajomością problematyki stanowiącej przedmiot badań, a także niezwykle starannym warsztatem naukowym. W pełni zrealizował postawione na wstępie cele badawcze, znajdując przekonujące odpowiedzi na szereg stawianych w pracy pytań.

W konkluzji należy zatem z całym przekonaniem stwierdzić, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska mgr Kamila Majewskiego pt. „Compliance i statut zgodności w instytucjach bankowych – funkcje i sposób realizacji”, **stanowi oryginalne rozwiązanie ważnego problemu naukowego**. Jej Autor wykazał się dużą wiedzą prawniczą. Wykazał się również **umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych**. Tym samym rozprawa doktorska mgra Kamila Majewskiego **spełnia przesłanki określone w przepisach prawa** i tym samym może być przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Wrocław, 20 października 2024 r.

dr hab. Marek Kopyścjański